

Téma čísla

JEDNÁNÍ PRÁVNICKÉ OSOBY A ODPOVĚDNOST STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ

Nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, které nabývají účinnosti dne 1. ledna 2014, přináší zásadní změny v oblasti jednání právnických osob a odpovědnosti členů jejich orgánů. Chtěli bychom Vás tímto informovat o některých z těchto změn, které vnímáme jako nejvýznamnější. Samozřejmě jsme připraveni s Vámi detailně konzultovat jednotlivé novinky při zohlednění Vašich potřeb a specifik.

Jednání právnických osob

Právnickou osobu primárně zastupuje její statutární orgán, resp. jeho členové v případě kolektivních statutárních orgánů. I nadále může společenská smlouva či stanovy určit, že členové statutárního orgánu jednájí samostatně, anebo společně ve dvou či více osobách. Nový občanský zákoník v tomto směru přináší významnou novinku právě pro případy, kdy za právnickou osobu musí jednat dva nebo více členů statutárního orgánu společně. V takovém případě bude nově možné udělit plnou moc i jednomu z nich ke konkrétnímu právnímu jednání, např. k uzavření určité smlouvy (typicky v případech nepřítomnosti jednoho člena). Bude se však muset jednat výhradně o zmocnění k jednotlivému jednání, a nikoliv o zmocnění obecného charakteru. I přesto půjde o výrazný posun oproti dnešnímu stavu, kdy byla možnost tohoto postupu v právní teorii i praxi velmi sporná.

Odpovědnost členů orgánů

Nová právní úprava i nadále zachovává základní principy odpovědnosti členů orgánů společnosti za újmu vzniklou společností porušením povinností člena jejího orgánu. Významný je však průlom do nemožnosti omezení této odpovědnosti. Nově mohou společnost a člen orgánu společnosti se souhlasem valné hromady uzavřít dohodu o vypořádání vzniklé újmy, kterou mohou upravit podmínky uhrazení vzniklé újmy.

Odpovědnost při úpadku společnosti

Zákon o obchodních korporacích naopak významně rozšiřuje odpovědnost osob v případě úpadku společnosti.

V těchto situacích **bude soud moci na návrh insolvenčního správce či věřitele mimo jiné rozhodnout, že člen nebo**

bývalý člen statutárního orgánu ručí za splnění všech dluhů společnosti.

Další riziko pro členy orgánů vyplývá z toho, že při úpadku společnosti na návrh jejího věřitele bude insolvenční správce oprávněn vyzvat současně i bývalé členy orgánů společnosti k vydání veškerého majetkového prospěchu, který od společnosti obdrželi za období 2 let před právní mocí rozhodnutí o úpadku.

Předpokladem těchto postupů bude, že člen či bývalý člen orgánu věděl nebo mohl vědět, že společnost je v hrozícím úpadku, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil za účelem odvrácení úpadku vše potřebné a rozumně předpokládatelné.

Vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce

Zákon o obchodních korporacích zcela nově řeší otázku vyloučení člena statutárního orgánu společnosti z výkonu funkce. Podle dnešní právní úpravy nemůže funkci člena orgánu společnosti automaticky po dobu 3 let vykonávat ten, kdo působil v orgánu společnosti, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs. Dle současné úpravy také mohla valná hromada tuto překážku prominout. To dle nové úpravy nebude možné. **Nově totiž bude platit, že k vyloučení současného i bývalého člena statutárního orgánu společnosti z výkonu funkce nedochází přímo ze zákona, ale rozhoduje o něm soud. Rozhodnutím soudu o diskvalifikaci člena statutárního orgánu zaniknou jeho funkce ve všech společnostech, přičemž tato překážka trvá 3 roky.** V případě jejího porušení bude soud moci rozhodnout o diskvalifikaci na dalších 10 let a člen statutárního orgánu bude navíc ručit za všechny dluhy společnosti, které vzniknou v období zakázaného výkonu funkce.

Soud přitom rozhodne o diskvalifikaci člena statutárního orgánu, pokud daná osoba:

- a) přivedla společnost do úpadku,
- b) přispěla ke snížení majetkové podstaty a poškození věřitelů společnosti po zahájení insolvenčního řízení.
- c) opakovaně a závažně porušovala své povinnosti, i když společnost neskončila v úpadku.

Upozornujeme zejména na poslední z výše uvedených důvodů, který není žádným způsobem vázán na úpadek společnosti. I manažeři společností s dobrými hospodářskými výsledky jsou tak pod větším tlakem dodržovat veškeré zákonem či stanovami dané povinnosti, které se vztahují k výkonu jejich funkce.

Další významné změny

Změny v oblasti jednání právnických osob

- Členem statutárního orgánu právnické osoby bude moci být nejen fyzická osoba, ale i jiná právnická osoba. V takovém případě právnická osoba zmocní konkrétní fyzickou osobu, aby za ni vykonávala funkci člena statutárního orgánu, jinak tuto funkci vykonává člen statutárního orgánu dané právnické osoby.
- Člen statutárního orgánu bude moci pro jednotlivý případ (tj. nikoliv obecně) zmocnit jiného člena statutárního orgánu, aby za něho při jeho neúčasti na zasedání statutárního orgánu hlasoval.
- Členové kolektivního statutárního orgánu budou povinni ze svého středu pověřit jednoho člena k právnímu jednání vůči zaměstnancům, jinak bude vůči zaměstnancům jednat předseda statutárního orgánu.
- Právní jednání statutárního orgánu společnosti bude neplatné, pokud k němu nedal souhlas nejvyšší orgán společnosti (tj. valná hromada u společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti) v případě, že takový souhlas bude vyžadován zákonem.
- Naproti tomu v případě, kdy bude zákon nebo společenská smlouva (resp. stanovy u akciové společnosti) vyžadovat souhlas dozorčí rady, nezpůsobí absence takového souhlasu neplatnost právního jednání statutárního orgánu společnosti. Totéž bude platit, pokud statutární orgán společnosti nebude respektovat zákaz určitého jednání vydaný dozorčí radou. V takových případech však bude platit, že ti členové dozorčí rady, kteří nedali souhlas k určitému jednání, nebo jej zakázali a kteří přitom nejednali s péčí řádného hospodáře, budou odpovídat za případnou újmu způsobenou společností namísto členů statutárního orgánu.

Změny v odpovědnosti statutárních orgánů společnosti

- Péče řádného hospodáře člena statutárního orgánu je nově výslovně definována jako závazek vykonávat funkci s potřebnými znalostmi, pečlivostí a s nezbytnou loajalitou.
- Zavádí se tzv. pravidlo podnikatelského úsudku. Toto pravidlo zbavuje odpovědnosti toho, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně, v obhajitelném zájmu společnosti a s nezbytnou loajalitou. Nová právní úprava se tak zaměřuje na vnitřní proces, který vede jednotlivce k danému rozhodnutí a nikoliv na následky a výsledek daného rozhodnutí. Povinnost obhájit své jednání v případě soudního sporu ovšem i nadále leží na členovi statutárního orgánu.
- Člen statutárního orgánu může nově požádat valnou hromadu o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení. Zákon však nezabavuje člena statutárního orgánu povinnosti postupovat při plnění takového pokynu s péčí řádného hospodáře.
- I nadále platí, že nenahradí-li člen statutárního orgánu společností škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoliv byl povinen tuto škodu nahradit, ručí věřitelům společnosti za dluhy společnosti v rozsahu, v jakém škodu nenahradil. Nově však bude možné, aby se společnost

dohodla se členem statutárního orgánu na jiném vypořádání vzniklé škody (viz výše). Nezbytnou podmínkou takové dohody bude souhlas valné hromady přijatý dvěma třetinami všech hlasů ve společnosti.

Odpovědnost za újmu v rámci podnikatelských seskupení

- Zákon o obchodních korporacích přináší také novinky v oblasti odpovědnosti v rámci podnikatelských seskupení. Dle nové právní úpravy bude platit, že každý, kdo svým vlivem rozhodujícím způsobem ovlivní činnost společnosti k její újmě, bude povinen tuto újmu nahradit (zákon v této souvislosti zavádí nové pojmy vlivná osoba a ovlivněná osoba). Vlivná osoba bude také ručit věřitelům ovlivněné osoby za dluhy, které jim dceřiná společnost nebude moci splnit v důsledku ovlivnění své činnosti.
- Výše uvedená pravidla odpovědnosti se nepoužijí v případě koncernu, avšak pouze tehdy, když řídicí společnost v rámci koncernu prokáže, že újma na straně poškozené společnosti (i) vznikla v zájmu některého z členů koncernu a zároveň (ii) byla nebo bude v přiměřené době v rámci koncernu vyrovnána. O vyrovnání vzniklé újmy se bude jednat v případě poskytnutí přiměřeného protiplnění nebo jiných prokazatelných výhod plynoucích z členství v koncernu. Informaci o existenci koncernu budou jeho členové povinni uveřejnit na svých internetových stránkách, jinak se výše uvedená výjimka nebude moci aplikovat.
- **Nespornou výhodou koncernů bude také skutečnost, že orgán řídicí osoby může orgánu řízené osoby udělovat pokyny týkající se obchodního vedení, pokud jsou tyto pokyny v zájmu řídicí osoby nebo jiného člena koncernu.**

Problematika souběhu funkcí

- S výše uvedenou problematikou souvisí také otázka tzv. souběhu funkcí, tj. případů kdy jedna osoba vykonává funkci člena statutárního orgánu společnosti a zároveň jejího zaměstnance, přičemž náplň práce v tomto pracovním poměru se částečně kryje s výkonem funkce člena orgánu. Současná právní úprava a praxe po dlouhých letech teoretických sporů našla uspokojivé řešení souběhu funkcí.
- Původní návrhy rekodifikačních zákonů navázaly na současný legislativní stav a souběh funkcí za splnění zákonných podmínek připouštěly. Bohužel však při projednávání návrhů zákonů v Poslanecké sněmovně došlo k nesystémovému vypuštění příslušných zákonných ustanovení, které souběh funkcí umožňovaly. V platném znění nových zákonů tak úprava souběhu oproti dnešnímu stavu chybí. Tato nekonceptní změna zákona provedená na poslední chvíli bude mít zásadní dopad na praxi obchodních společností, protože je nyní nejasné, zda souběh funkcí nově bude či nebude možný.
- Z hlediska právní jistoty proto bude nejjistějším řešením upustit sjednávání zaměstnaneckých poměrů se členy orgánů společností, jejichž náplň práce by se kryly s výkonem funkce členů orgánů. **Nadále by právní vztah mezi společností a členem orgánu měl být upraven pouze na základě smlouvy o výkonu funkce.**

Newsletter společnosti RANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o. informuje obecně o vybraných legislativních změnách, judikatuře a právních problémech. Informace předkládané v newsletteru mají pouze informativní povahu a nepředstavují úplný přehled změn v legislativě, judikatuře či právní praxi. Do newsletteru jsou zařazovány informace, které naše advokátní kancelář vybírá dle vlastního uvážení s ohledem na zajímavost či praktickou využitelnost informací pro adresáty newsletteru. Aplikovatelnost v newsletteru publikovaných informací na specifické případy je závislá na konkrétních okolnostech. Tento newsletter nepředstavuje právní radu a RANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o. neodpovídá za aplikaci závěru či skutečností uvedených v newsletteru na jakýkoli právní případ.